

10

Regionaal

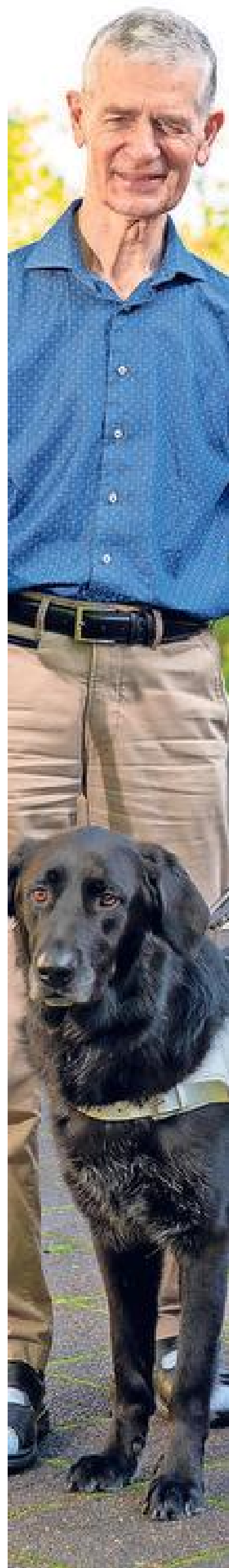
Interview van de week

Een droom komt uit

Miep Smitsloo
miepsmitsloo@planet.nl

Nieuw Leven, de biografische roman die de Voorschotense auteur Cees Smit met behulp van aantekeningen en herinneringen van Binh Tay Nguyen over de Vietnamese vrouw schreef, is met 572 pagina's een dikke pil. Niettemin lees ik het boek in één adem uit. Het schetst een keiharde jeugd in het China van Mao Zedong, onrustige jaren in het communistische Vietnam in de jaren zeventig en tachtig en de vlucht naar het westen van Binh, haar man Son en hun twee dochters. Het Vietnamese gezin komt op 8 oktober 1991 in Nederland aan en wordt in een opvangcentrum in Katwijk aan Zee ondergebracht. Vanaf dag 1 tonen de Katwijkers zich uitermate behulpzaam jegens de vluchtelingen. Ze worden aan alle kanten geholpen, onder andere door dominee Peter Strating. Na een langdurige asielprocedure krijgt het gezin eind 1995 de benodigde papieren om in ons land te mogen blijven en vestigen ze zich definitief in Katwijk, waar Binh en Son zich zelfs tot het christendom bekeren. Tien jaar lang speelt Binh met de gedachte haar bewogen leven op papier te zetten. Hoewel ze redelijk goed Nederlands spreekt, beseft ze dat haar kennis van de taal te beperkt is om dat levensverhaal zelf op te tekenen. Na een toevallige ontmoeting bij de Stichting Visio Leiden met de blinde Cees Smit – Binh was inmiddels slechtziend geworden – besluit de Voorschotense auteur om haar pro de te helpen. Na drie jaar van intensief schrijven en ploeteren, ligt er een biografie van haar wonderlijke levenspad. Een uitgever was snel gevonden; Cees heeft trouwens zelf de eerste 400 exemplaren al aan de man weten te brengen. Dominee Strating neemt volgende week zaterdag in het Katwijkse theater Tripodia het eerste exemplaar in ontvangst, waarmee voor Binh een droom is uitgekomen.

De Vietnamese Binh Tay Nguyen kwam in 1991 als politiek vluchteling naar Nederland en wortelde met haar gezin in Katwijk. Voorschotenaar Cees Smit werd als veertiger blind en legt zich al jaren toe op het schrijven van boeken voor goede doelen. Het toeval bracht hen bij elkaar. Cees raakte zo onder de indruk van het levensverhaal van Binh dat hij aanbood haar levensverhaal op te tekenen. *Nieuw Leven* wordt zaterdag gepresenteerd.

'Een geschenk uit de hemel, dat is de democratie'

Miep Smitsloo

Jeugd in China

Binh Tay Nguyen: „De eerste twintig jaar van mijn leven speelden zich af in China. Ik ben geboren in de stad Kunming, vlakbij de Vietnamese grens. Mijn ouders waren Vietnamees, maar ze werkten in China. Als kind maakte ik daar de burgeroorlog mee en de strijd van Mao, die in 1949 aan het bewind kwam en het communisme invoerde. Een tijd van extreme acties, hongersnood en gewelddadigheden van de Rode Gardisten, die ik God zij dank heb overleefd.”

Terug naar Vietnam

„Al heel jong had ik de drang om terug te gaan naar mijn vaderland, Vietnam – dat ik helemaal niet kende. En waarom? Omdat we er in China nooit bij hoorden, we werden gediscrimineerd en woonden in een getto. Maar ook omdat jongeren in China vanuit Vietnam werden gerekruteerd om in hun eigen land te gaan vechten tegen de Amerikanen, in de oorlog die in 1955 was uitgebroken en twintig jaar zou gaan duren. Eenmaal terug, kreeg ik de kans om nieuwslezeres te worden bij Radio de Stem van Vietnam. Een paar jaar later leerde ik mijn man Son kennen. We trouwden en kregen twee meisjes, Cau en Huong.”

Op de vlucht

„Eind jaren tachtig was Vietnam nog steeds een gesloten land, een communistische dictatuur. De media waren volledig in handen van de staat. Het land werd geteisterd door een golf van willekeurige arrestaties. Mijn man was vertrokken om als vrijwillig exportarbeider in Tsjecho-Slowakije te gaan werken. Vanwege de oorlog tegen Amerika had Vietnam zich diep in te schulden gestoken. Om die af te lossen, had Vietnam met deze landen de overeenkomst gesloten om arbeiders naar hun fabrieken te sturen. Met dat arbeidsverleden zouden zijn perspectieven op werk in Vietnam verbeteren. Onze dochters en ik bleven achter.

Binh Tay Nguyen en Cees Smit achter

de spraakcomputer met brailleleesregel, waardoor de blinde auteur het levensverhaal van de Vietnamese kon optekenen.

FOTO HIELCO KUIPERS

Enige tijd later werd ik opgepakt en gefolterd in de gevangenis van Hanoi. En waarom? Omdat ik zonder toestemming mijn ouders in China had opgezocht. Via een invloedrijke oud-collega kreeg ik niet veel later te horen dat ik op een lijst stond om opnieuw te worden gearresteerd. Hij hielp ons aan een illegaal paspoort en hals-overkop vertrokken mijn dochters en ik uit mijn zo geliefde vaderland, op weg naar mijn man in Europa.”

Onzichtbare hand

„Eenmaal in Tsjecho-Slowakije besloten mijn man en ik om naar Denemarken te vluchten, waar zijn zus en zwager als bootvluchtelingen terecht waren gekomen. We vertrokken in het holst van de nacht met een ingehuurd chauffeur om de poging te wagen. Toen we in het donker de grens overstaken, bleek dat we niet in Denemarken, maar in Nederland terecht waren gekomen. Je had geen mobiel, geen navigatie, Europa was ons onbekend, zo kon dat gebeuren. Dat was op 8 oktober 1991, we was toen 44 jaar. Een onzichtbare hand heeft ons hierheen geleid.”

Verbijstering

„Na de eerste nacht in het opvangcentrum in Katwijk aan Zee sloeg bij ons de verbijstering toe. Je kon 's ochtends bij het ontbijt zomaar pakken wat je wilde, zonder te betalen. Dat waren we niet gewend. En dan die lieve mensen! Je leest nu zoveel over problemen met en rond vluchtelingen, nou, ik kan je vertellen dat wij in Katwijk al die jaren alleen maar lieve men-

sen hebben ontmoet die ons aan alle kanten wilden helpen. Zoals dominee Peter Strating, die later zelfs een van zijn dochters naar me heeft vernoemd. Mijn biografie is mede aan Henrieke Binh Strating opgedragen.”

Angst voor politie

„Veel steun hebben we in die begintijd ook gehad van Jacob van der Lindens, een gepensioneerd politiemann uit Katwijk, die vrijwilliger bij Vluchtelingenwerk was. Toen ik het woord 'politie' hoorde, schrok ik in eerste instantie enorm. In China en Vietnam had ik daar alleen maar negatieve ervaringen mee. De angst voor de politie zat er zo diep in. Het heeft vier jaar geduurd voordat we wisten dat we definitief in Nederland mochten blijven. Na de eerste zes maanden kregen we, net als alle andere Vietnamezen, bericht dat ons asielverzoek was afgewezen. Via een advocaat zijn we tegen die beslissing in beroep gegaan. Na drie jaar kwam er een definitieve brief dat we Nederland binnen 24 uur moesten verlaten. We waren wanhopig. Gelukkig ging onze advocaat meteen voor ons aan de slag om hoger beroep aan te tekenen en veel kranten besteedden in die tijd aandacht aan Vietnamese vluchtelingen.”

Geschenk uit hemel

„Ik voelde me in die periode aan de ene kant zo machteloos. Aan de andere kant zie ik nog voor me hoe we met een aantal andere Vietnamezen op de publieke tribune van de Tweede Kamer zaten. Daar werd over ons gediscussieerd. Ik dacht:

'Ik kan je vertellen dat wij in Katwijk al die jaren alleen maar lieve mensen hebben ontmoet'

wie ben ik? Ons lot ligt in handen van deze mensen hier beneden. Ondanks de spanning ervoer ik de zoetheid van de democratie. In Vietnam zou de regering nooit in het openbaar over het lot van vluchtelingen spreken en niemand zou tegen de overheid durven op te staan. Dat deze regering zelfs onze advocaat betaalde, is voor mij iets onbegrijpelijk. Dat de kranten vrij over ons konden schrijven in plaats van wat de overheid ze opdraagt, eveneens. En dan alle organisaties die ons vluchtelingen wilden helpen: een geschenk uit de hemel. Dat is de democratie in Nederland.”

Levensverhaal

„We zijn geworteld in Katwijk. De kinderen gingen er meteen naar school en werden daar goed opgenomen. Ik heb wel een tijdje in een fabriek en bij de HEMA gewerkt, maar dat duurde helaas niet lang. Ik kreeg maculadegeneratie (slijtage van het netvlies, red.) en het netvlies liet los. Daardoor ben ik nu slechtziend.

Tien jaar geleden zei dominee Strating al tegen me: jij moet een boek over je leven schrijven. Af en toe schreef ik wat, maar steeds gaf ik het weer op. Het waren pijnlijke herinneringen die bovenkwamen. Nadat mijn man Son in 2013 aan kanker was overleden, kon ik een tijd niets meer. Op een gegeven moment zag ik Son in een droom voor me: hij was gezond en blij dat hij geen pijn meer had. Pas toen kon ik een beetje verder met mijn leven. In die tijd kwam er een brief in de bus van de Stichting Visio Leiden: of ik wilde meedoen aan een cursus 'schrijf je eigen levensverhaal'. Ik heb me meteen ingeschreven. De Nederlandse taal is moeilijk, maar die heb ik mezelf aangeleerd door les te nemen, boeken te lezen, tv te kijken en met mensen te praten. Maar mijn kennis van de taal was niet goed genoeg om zelf een boek te schrijven. Daarom ben ik God dankbaar dat hij Cees op mijn pad heeft gestuurd, zonder hem was het boek er niet geweest.”

Geen toeval

Cees Smit: „We hebben elkaar bij toeval ontmoet, hoewel toeval natuurlijk niet bestaat. Ik had hiervoor al drie boeken geschreven, waarvan de royalty's zijn afgestaan aan goede doelen. Daarom was mij gevraagd om bij die schrijfcursus te assisteren. Tijdens de cursus lezen alle deelnemers een stukje van hun levensgeschiedenis voor, die ze op een paar A4'tjes hadden gezet. Ik vond het verhaal van Binh meteen torenhoog boven alle andere verhalen uitsteken. Zo indrukwekkend. Spontaan bood ik haar aan om te

helpen om haar levensverhaal op te schrijven. Ik ben dan wel blind, maar dankzij een spraakcomputer en een speciale brailleleesregel kan ik per regel terug voelen wat er staat, maar ook luisteren.”

Drie jaar schrijven

„Ik zeg altijd tegen Binh: *jij hebt het zware werk gedaan, het 'huis' gebouwd en ik ben er om het te verven en verder aan te kleden*. Ik dacht anderhalf jaar met schrijven bezig te zijn, maar uiteindelijk zijn het er drie geworden. We hebben eindeloos gepraat en ik werkte de aantekeningen van Binh uit. Ook heb ik haar dochters uitgebreid geïnterviewd en hun verhalen in *Nieuw Leven* opgenomen. Die meiden zijn allebei heel goed terechtgekomen. Ze hebben zich voor honderd procent ingezet om in de samenleving te integreren.”

Beloning

„Al die tijd hebben Binh en ik heel prettig met elkaar samengewerkt. Schrijven is voor mij een mooie hobby geworden in mijn pensioentijd. Mijn motto 'De betekenis van het leven ligt in het verschil dat je kunt maken in het leven van de ander' past zo mooi bij de levensovertuiging van Binh. Het enige wat ik wilde, was dat mijn naam ook op de voorkant van het boek zou komen te staan. Dat is nu gebeurd en beschouw ik als een grote beloning. Drie jaar lang heb ik er alles aan gedaan om er een lekker vlot, leesbaar boek van te maken. Toen ik het manuscript dit voorjaar bij de uitgever inleverde, was ik letterlijk misselijk, zo had het me in beslag genomen.”

Regionaal **11**

Interview van de week

Paspoort

Namen: Binh Tay Nguyen en Cees Smit
Leeftijden: Binh is 71 jaar (of 72, dat weet ze niet zeker), Cees 71 jaar
Woonplaatsen: resp. Katwijk en Voorschoten
Beroepen: Binh was in Vietnam journaliste, nieuwslezeres en tolk; Cees was senior beleidsmedewerker HRM en is auteur
Nota bene: het boek *Nieuw Leven* wordt uitgegeven door Scholten Uitgeverij in Zwolle. Het is in alle boekhandels en via internet verkrijgbaar. Zie www.scholtenuitgeverij.nl
Burgerlijke staat: Binh is weduwe, dochters Cau en Huong (westerse naam Nicky), vier kleinkinderen; Cees is getrouwd met Els, heeft een zoon, dochter en vier kleinkinderen

Gelooft in boek

„Van het begin af aan had ik het idee: dit is een *pageturner*, het kan een bestseller worden. Het verhaal is zo puur, zo eerlijk, het zal vele mensen bestlist raken. Maar een uitgever moet er natuurlijk ook zo over denken! Via via kwam ik bij uitgeverij Scholten terecht. Toevallig kreeg ik de eigenaar/directeur zelf aan de lijn. Ik heb een uur lang op hem ingesproken. Ik heb hem he-le-maal omgeluld en gek gemaakt. Uiteindelijk zei hij: stuur het manuscript maar op, binnen een maand krijg je antwoord.”

Topverhaal

„Dat antwoord kwam al veel eerder. Hij zei: *'Dit is een topverhaal. We gaan het uitgeven'*. Hij en zijn redacteur waren er weg van. Van de paar vrienden en bekenden, die ik het heb laten lezen, kreeg ik ook reacties in de trant van: een verslavend boek, ik kan het niet wegleggen. En wat zo leuk is: nog voordat het is verschenen, heb ik de eerste 400 exemplaren zelf al verkocht!”

Droom komt uit

Binh: „Waar ik me het meest thuisvoel, Nederland of Vietnam? Ik denk in de hemel, straks! Ik heb veel meegemaakt, maar ook veel geluk gehad. Dat ik hier nu in Nederland in alle vrijheid kan leven, blijft onvoorstelbaar. Je kunt het je niet voorstellen hoeveel angst je hebt als je in een communistisch land woont, zoals Vietnam dat nog steeds is. Nu, nu het boek er is waarin mijn hele leven wordt beschreven, heb ik het gevoel dat mijn droom toch nog uitkomt.”